

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**XIKAMBELO XA TIKO XA LEMBE NA LEMBE 2014
XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA
GIREDI 3**

MANGHENELO

Xikambelo xa tiko xa lembe na lembe xa (ANA 2015) xi ta lawuriwa eka swikolo hinkwaswo swa mfumo na swikolo swin`wana swo ka swingari swa mfumo ku sukela hi Ndzhati 2015. Hi nkarhi lowu vadyondzi hinkwavo lava nga eka tigiredi ta 1-3 va ta tsala xikambelo xo fana etikweni hinkwaro xa Ririmi na xa Matematiki. Mbuyelo wu ta tirhisiwa ku vika ndlandlamuko lowu yelanaka na ku humelela ka swikongomelo leswi swi simekiweke eka ntirho wa nkunguhato wa 2015 eka madyondzelo ku fika 2025.

Xikambeloxa ANA xi ta tsariwa ku hela ka kotara ya vunharhu ya xikolo. Ndzawulo ya masungulo ya dyondzo (DBE) yi tumbuluxile swiletelo swa giredi yin`wana na yin`wa na swa tidyondzo ta (Ririmi na Matematiki) leswi swi ringanyetiweke swa kharikhulamu leswi vadyondzi hinkwavo va nga languteriwa ku dyondza va nga si tsala xikambelo lexi. Swiletelo swi nyika mpimanyeto wa mpapfarhuto wa ntirho lowu wu fanelaka ku endliwa eka xikambelo xa giredi yin`wana na yin`wana na dyondzo yin`wana na yin`wana. Swiletelo swa xikambelo xa tiko xa ANA 2015 swi lulamisiwile hi ndlela leyi yi fambelanaka na mavonelo ya kharikhulamu leyi nga simekiwa ku tirhisiwa eka xiyenge xa ntlawa..

XIYIMO XA MASUNGULO

Eka ti giredi ta 1-3, swikambelo swi ta hlawula ntirho lowu wu nga kunguhatiwa ku endliwa eka tikotara tinharhu to sungula ta lembe ta xikolo. Swiletelo swa tigiredi leti swilulamisiwile eka tikholomo tinharhu. Eka tafula leri nyikiweke, ku kombisiwile vundzeni lebyi byi fanelaka ku kamberiwa eka kholomo yo sungula. Tinhlokomhaka leti ti fanelaka ku kamberiwa ti kombisiwile eka kholomo ya vumbirhi. Vuswikoti lebyi byi fanelaka ku kamberiwa byi kombisiwile eka kholomo ya vunharhu. Swi ni nkoka ku lemuka leswaku swiletelo swa makambeleso swa ANA 2015 a swi vuli leswaku nkunguhato wa dyondzo lowu nyikiweke hi wona ntsena lowu faneleke ku dyondzisiwa lembe hinkwaro. Kambe swiletelo swa makambeleso swi hi nyika mpimanyeto wa kharikhulamu leyi faneleke yi dyondziwike emaheleni ya kotara ya vunharhu.

Vadyondzisi va languteriwa ku tirhisa swiletelo swa madyondziselo leswi va nyikiweke xikan`wena switirhisiwa swin`wana ku dyondzisa na ku hlela tidyondzo.

	VUSWIKOTI	MAKAMBELELO YA VUTSHILA NA VUSWIKOTI Kambela loko mudyondzi a swi kota ku...	Proportion (%) of total marks in the test (Weighting)	Ntsengo Timarak a
1.	KU HLAYA NA NTIVO-MPFUMAWULO	hlamusela hungunkulu ra xitori.	45	18
		hlamusela swimuhatwankulu eka xitori, hlamusela mbangu wa xitori.		
		hlamusela ndzandzelelano wa timhaka.		
		hlamusela vuxaka bya xivangelo na mbango..		
		hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka ndzimana leyi a yi hlayeke xik.hi ku nyika mavonelo.		
		hlamusela mahungu yo huma eka switshwuriwa swo dirowiwa ku fana na swinavetiso.		
		Tirhisa vutivi bya ntivompfumawulo na mapeletelo lamanene lama nga na: <ul style="list-style-type: none"> • Tirhisa swivulwa hi ku tirhisa ntivomarito wa dyondzo ya ntivomfpumawulo. • Tirhisa marito fana kambe ya ri na tinhlamuselo to hambana. • Lemuka mimpfumawulo leyi yi nga ri ki na matimba eritweni loko yi twarisiwa. 		
		Tirhisa marito lama tsariwaka ku fana kambe ma ri na tinhlamuselo ta ku hambana.		
		Hlamusela mahungu yo huma eka switshuriwa swo dirowiwa ku fana na swinavetiso, tigrafu na tichati.		

		Hlamuselaka mahungu lama huma eka switshuriwa swo dirowiwa ku fana na chati. Xik: ku hlamusela vufananisi, ku xiyaxiya, ku fananisa na ku hambanisa mahungu.		
		Hlamusela mahungu lama humaka eka switshuriwa swo dirowiwa ku fana na tigrifu, xikombiso; ku endla vufananisi.		
2.	KU TSALA	Tirhisa masivi, maviti na mahlanganisi hi ndlela leyinene.	55	22
		Tirhisa nkarhi wa sweswi, nkarhi lowu nga hundza na nkarhi lowu taka hi mfanelo.		
		Tsala marito ku vumba swivulwa hi ku tirhisa maletere lamakulu, hiko, xivutiso, hefemulo, mahlamari na swirhatani.		
		U tirhisa xitwananisi xa nhlokomhaka exivulweni hi ku hetiseka..		
		U tsala xitori xa wena n'wini xa tindzimana timbirhi ta kwalomu ka 10 ra swivulwa hi nhlokomhaka leyi u nyikiweke, tirhisa mapeletelo na mahikahatelo.lamanene.		
		Ntsengo	100	40

- Ruburiki ya xivutiso xa 16 yi yime hi ndlela leyi landzelaka:

Timaraka ta ndzimana+ timaraka ta vundzeni +timaraka ta mahikahatelo lamanene ririmi na mapeletelo lamanene = Ntsengo wa timaraka ta ruburiki.

RUBURIKI

MAENDLELO	NHLAMUSELO	TIMARAKA
Ndzimana (1 maraka)	U lo kopa swiletelo/rito rin`we ntsena/xiphemu xa xivulwa/swivulwa swa le hansi ka 3/swivulwa swo nomboriwa/ndzimana yin`we.	0
	Tindzimana timbirhi ta 3 wa swivulwa kumbe ku tlula.	1
Vundzeni (3 wa timaraka)	U lo kopunula swiletelo ntsena/rito rin`we/xivulwa xo ka xi nga helelengi.	0
	1-3 wa swivulwa swo olova swo fambelana na nhlokomhaka.	1
	4-7 wa swivulwa swo twala swo fambelana na nhlokomhaka.	2
	8-10 wa swivulwa swo twala swo fambelana na nhlokomhaka.	3
Ririmi , mahikahatelo na mapeletelo (2 wa timaraka)	1-3 wa swivulwa leswi nga na ku tlula 5 wa swihoxo swa ririmi,mahikahatelo kumbe mapeletelo yo hoxeka.	0
	1-5 wa swivulwa leswi nga na swihoxo swa 0-5 swa ririmi, mahikahatelo kumbe mapeletelo yo hoxeka.	1
	KUMBE	
	6-10 wa swivulwa swo tlula 5 swa swihoxo swa ririmi, mahikahatelo na mapeletelo.	
	8-10 wa swivulwa swihoxo swa 0 - 5 swa swihoxo swa ririmi, mahikahatelo na mapeletelo.	2
Ntsengo	Ntsengo wa timaraka leti nga vekiwa : 6	